

Už dvacet let

Milí přátelé, zahajujeme dvacátý rok vydávání našeho bulletinu. Našeho i vašeho, protože pro vás píšeme. Ale především Ježíšova. Jeho jméno nosíme, v jeho jménu pracujeme, modlíme se, přemýšlíme, riskujeme. My i vy, Ježíšovo tovaryšstvo i Kristova církev. Vzájemně se inspirujeme a pomáháme si.

Před dvaceti lety panovalo ve společnosti i v církvi nadšení. Dnes jsme jiní. „Realističtější“, řeknou jedni, „zklamaní“, zamručí bez obalu druhí. Prorok Malachiáš je znechucen jako my: „Opovázlivci mají úspěch, ač se dopouštějí svévolností“ (Mal 3,15). Proto kárá a slibuje Boží zákrok. Po něm ještě i Jan Křtitel.

Ježíš však přichází s něčím dosud neslýchaným: on sám je Božím zákrokem. Trpělivě uzdravuje, vyhání zlé duchy, shromažďuje společníky a učí je odpouštět a milovat všechny bez rozdílu, navzdory nepochopení. Hloupost? Jak by ne, vždyť skončil na kříži. Ale pak bláznovství na druhou: vzkříšení. A po něm věk Ducha – věk církve, postupné proměny srdcí a světa. Věřit v Krista znamená důvěřovat této cestě.

František Hylmar SJ

Když odcházíš

Jednou z mála věcí, které tak rychle nepodléhají zastaralosti, jsou texty pojednávající o duchovním životě. Proto se v tomto ročníku našeho bulletinu ohlédneme za uplynulým dvacetiletím a vrátíme se k několika textům zahraničních duchovních autorů, které jsme již na jeho stránkách kdysi přinesli. Věříme, že jsme vybrali ty, které mají stále co říct.

Když se člověk rozhoduje odejít hledat Boha, je třeba sbalit si své věci, osedlat si osla a vydat se na cestu. Boží hory jenom stěží uvidíme zdáli. Je třeba odejít za úsvitu.

Je to velký odjezd. Je třeba říci sbohem! Čemu? Všemu – a ničemu. Ničemu – protože svět, který opustíme, bude stále blízko nás, v nás samých až do posledního dechu – i vedle nás. Budeme-li jej chtít vyhnat a potlačit, bude se vynořovat se stále větší silou, v nitru nás samých. Ale současně se musíme rozloučit se vším, protože jdeme-li hledat absolutno, boříme tak mosty, se vším, co by nás mohlo vrátit zpět – s tím, co v jádru naší bytosti tvoří opozici proti Bohu. A konečně tím nejtěžším, co musíme opustit, jsme my sami, kteří máme něco jako stálou vnitřní potřebu jakési autonomie, která Boha odmítá.

Co nechat doma

Oddělení ale neznamená vzdálení se – ale zřeknutí se. Za každou cenu jde

o to, zabránit naší osobnosti v tom, aby se stáhla sama do sebe, abychom si postavili proti Bohu pevnost, kde Bůh bude pouze hostem.

Ano, když se odcházíš modlit, musíš opustit svůj dům a uvolnit svou duši před Bohem. Každý druh života vyžaduje určité zřeknutí se. Manželé se každý den musí zříkat sami sebe a otvírat se pro duši toho druhého, pro duši snoubence. Jinak se totiž nejedná o lásku – ale o naše vlastní ego, které hledáme v tom druhém. Na opačném pólu lásky je Boží láska, totální dar, vyžadující darování druhé strany. Pro člověka je Bůh nakonec tím druhým – který se nám nakonec ukáže jako láska, jako bytí našeho bytí.

Než odejdeme, je třeba v zahradě u našeho domu postříhat nějaký plevel. Stříháme-li ale okolo sebe, riskujeme tím i to, že se sami řízeme. Nečekejme, že se zřekneme okamžitě naprosto všeho – i sebe. Je třeba odcházet – a podle toho, jak na cestě

budeme pokračovat, se věci, které jsou nám zvláště drahé, začnou vzdalovat. Mnohé se bude jakoby „lepít“ na naše kroky. Je to normální. Lpí-li na tom skutečně naše srdce, stačí Bohu říci: „Můj Pane, ještě stále musím mít to a to, ale spoléhám se na to, že mě osvobodíš, zatímco já půjdu stále k tobě.“

Co si vzít s sebou

Co si vzít s sebou? Celého sebe sama – nic méně! Zdá se divné, že je třeba opustit vše – a přesto si nechat sebe sama. Ale přesto je pravdou to, že musíme vzít sebe celého. Mnozí sem berou jakési zdání sebe sama, něco jako fantom. Bezpečně se pojistí předtím, než se vydají na cestu. Nesou s sebou pouze umělou osobnost, jakéhosi robota nebo stín sebe samých, kterého posílají hledat Boha. Nikdy pravdivě nevstoupí celým svým bytím do Boží zkušenosti.

Je to totiž určitý druh „světce“, který se vydává na výpravu, vyrovnaná osobnost, dříve než se vůbec vydá na cestu za Bohem. Tito lidé posílají jakéhosi svého umělého dvojníka, aby se vydal na dobrodružství za Bohem, a diví se, že výsledkem je pouze a jedině klam a zklamání.

Když odjíždíme, musíme na svého osla vzít prostě vše, co máme, a odejít se vším, co jsme – se svým tělem, svým duchem i svou duší, je třeba vzít všechno, svou velikost i svou malost, minulost hříchu, velké nadě-

je, se svými nejnižšími sklony i těmi, které námi nejvíce hýbou... Vzít vše, protože vše má projít ohněm. A vše má být nakonec integrováno, aby vytvořilo lidské bytí, které má vstoupit tělem i duší do poznání živého Boha.

Padlo-li rozhodnutí odejít za Bohem a je-li stále zde, je-li stále přítomné, je třeba se úplně sjednotit svým tělem i duší s tím velkým Kristovým tělem, s Kristem, kterým je církev, žít s ní, cítit s ní její obrovský tep, jímž je její život, bohoslužby, učení, svátosti, její neustálá milující pozornost... Tam, žijeme-li rytmem církve, je snadné orientovat celé své bytí směrem k Pánu a žít naději a cítit, že Boží ruka spočívá na naší duši.

Stejně jako se naše cesta ztrácí v Bohu – a protože nikdo nezná cestu než ten, kdo vyšel od Boha, Ježíš Kristus – je třeba zcela se zaposlouchat do hlasu těch učitelů, kteří se s námi v Pánu setkávají, abychom svým zrakem zcela spočinuli na Ném samém. On je cesta, pravda a život. On sám prošel tuto cestu oběma směry. Je třeba dát naše ruce do jeho rukou – a odejít.

Yves RaquinSJ

Přeložil Petr Kolář SJ

Převzato z bulletinu Jezuité 6-7/1992

Falešné a opravdové štěstí

Autor následujícího textu je španělský jezuita a psycholog. Jeho dílo Control Cerebral y Emocional (Kontrola mysli a citů) se svého času stalo velmi populární, dosáhlo více než 100 vydání a bylo přeloženo do mnoha cizích jazyků. Následující úryvek je ze 101. španělského vydání z roku 1975.

Dříve než začneme mluvit o praktických prostředcích naší snahy o životní štěstí nebo jak odstranit překážky na cestě k němu, podívejme se nejprve, co štěstí vlastně je.

Je zřejmé, že štěstí v tomto životě je omezené a nedokonalé. Zároveň je třeba připustit, že mnohé z toho, co pocítujeme v životě jako „neštěstí“, je vymyšlené a nepotřebné, anebo je to následek úsilí o falešné štěstí.

Na průčelí paláce falešného štěstí čteme pozvánky k požitkům, bohatství a zábavám, ale štěstí tam není. Zevnitř k nám doléhá varovná ozvěna: „prázdnota, nepokoj, ošklivost“. Bohatství neuspokojuje. Neuspokojilo těch osmdesát milionářů, kteří spáchali sebevraždu ve Spojených státech ze jeden rok. Ani smyslnost nepřináší štěstí. Ti, kteří ho tam hledají, upadají do neštěstí, ztrácejí svoji důstojnost a nalézají znechucení, nemoci, výčitky svědomí, předčasnou smrt a možná i věčné zatracení. Zábavy sice slibují, ale nedávají plné uspokojení. Je mnoho mladých lidí, kteří žijí bez jakéhokoliv ideálu a hlu-

boce cítí prázdnotu svého života. Měli by ho vyplnit uspokojením, které pramení z dobře vykonaných povinností a z obětí za ušlechtilé cíle. Pocit prázdna místo toho maskují neustálými zábavami, topí se v drsném smíchů anebo v divoké zhyrlosti. Ani jedna z těchto cest nevede k opravdovému štěstí.

Opravdové štěstí je jako šlechtná dáma, naplněná pokojem a moudrostí, která přebývá uvnitř paláce své duše. Ví o skutečném pokladu a stále více si jej váží. Často je možné pozorovat ji i zvenčí, a to skrze okno lidské tváře, ozdobené úsměvem. Její úsměv je jasným důkazem rozumné bytosti, kterým se nemůže pyšnit žádné zvíře, ba ani ten nejkrásnější květ na světě.

Opravdové štěstí nenajde, kdo ho hledá z čistého sobectví nebo pro vlastní uspokojení. Ale běží vstříc tomu, kdo za ním jde nezištně, s ušlechtilým cílem, a kdo plní svoje povinnosti, pěstuje ctnosti a hledá Boha i dobro bližního. Vnější události by nám neměly překážet. Mohou nás

sice rozrušit, ale to jen tehdy, když se k nim nezachováme moudře. Pokud je však posoudíme rozumně, vzbudí v nás odevzdanost, pokoj a radost namísto nechuti, vzrušení a smutku. Moudrá a šťastná osoba objeví vnitřní význam každé události. Hodnotí ji podle toho, jak jí pomáhá oslavit Stvořitele a tím postupovat na cestě k pravému štěstí.

Skutečné štěstí

Ve skutečném štěstí rozeznáváme tři psychické, duševní prvky: rozum, vůli, cit. Projevuje se také fyziologicky, tělesným výrazem lidského úsměvu. Stručně to vysvětlíme.

Štěstí je *šlechtné*. Právě uspokojení nenajdeme v neřesti, v zakázaném požitku, ani v ničem, co snižuje lidskou důstojnost. Po chvilkovém vzrušení následuje trpká prázdnota a touha po mravní velikosti zakrní a mizí. Štěstí není ani v bohatství a moci. Mnoho milionářů předčasně zestárla pod tíhou starostí.

Štěstí je *altruistické, přející*. Zdá se, jako by si s námi hrálo na schovávanou. Den, který prožijeme ve shonu za požitky a momentálními náladami, v nás zanechá pocit prázdnoty. Avšak den obětovaný Bohu a bližnímu nám přináší hluboké uspokojení.

Štěstí je *klidné a usebrané*. Nenajdeme ho ve vzrušení a zmatku, ale v nejvnitřnější části svého bytí. Je to pocit hlubokého uspokojení a neotřesitelného pokoje. Štěstí nezávisí

ani na vnějších událostech. Vždyť jedna a tatáž příhoda nebo událost jedny naplňuje pokojem, odevzdaností a radostí, zatímco druhé vrhá do hlubokého zoufalství.

Všimněme si blíže uvedených prvků štěstí.

První je náš rozum. Jeho pomocí poznáváme velké hodnoty, které máme nebo budeme mít, jako i prostředky, které nám je pomohou dosáhnout.

Druhým prvkem je naše vůle a s ní spojená činnost. Vůle svou láskou, rozhodováním a jednáním tyto hodnoty zachovává a rozmnožuje.

Třetím prvkem je náš cit, který nám pomáhá tyto hodnoty naplno prožít a vychutnat.

Recepty štěstí

To, co jsme dosud řekli, se dá shrnout do těchto dvou receptů, návodu štěstí.

a) První recept štěstí
Předpoklad: nějaká hodnota, kterou máme nebo které brzy dosáhneme. Naše činnost: myslíme na tuto hodnotu, na tento poklad; milujeme ji a chceme si ji udržet a prohloubit; máme pocit uspokojení.
Doplnění: výraz radosti – úsměv.

b) Druhý recept štěstí
Prožijeme krásu, pravdu, dobrotu a milost v přítomnosti, a ne v minulosti, ani v budoucnosti.

Jde tu skutečně o intenzivně prožívaný život. Čím bude šlechetnější a aktivnější, tím větší bude i naše

šťestí. Vždyť lidský život ve své plnosti spočívá právě v tom, že poznáváme dobro a poklady, které nás mohou uspokojit, toužíme po nich, dosahujeme jich a potom se radujeme, že je vlastníme. Naším životním ideálem není buddhistická nirvána, která sice slibuje blaženost, ale ochuzuje náš duchovní život a ničí osobní činnost. Takovéto potlačení tužeb člověka je vlastně deformováním a mrzačením života.

Je sice pravda, že úplné štěstí je možné jen v nebi, ale do jisté míry ho můžeme prožívat už na zemi. Zakoušíme ho úsilím o božské i lidské hodnoty v takové míře, že to uspokojuje naše touhy a naše vědomí. Dávají nám zapomenout na minulost i na obavy z budoucnosti, soustředí naši pozornost na přítomnost. Život v přítomnosti je poklad, který vlastníme. Abychom ho mohli prožívat naplno, máme si posloužit světem barev, tvarů i zvuků, světem přátelství a společenství, světem vědy, krásy, lásky, a nadevše světem nadpřirozených hodnot, které Bůh dal své církvi.

Je třeba prožívat *krásu*. Barvy, tvary a zvuky mají vniknout do naší mysli a zapůsobit na naše city i náklonnosti. Musíme je však vnímat vědomě, jen tak nám přinesou estetický požitek.

Prožívejme *pravdu*. Čím vyšší vědomosti získáme a čím lépe je pochopíme, tím větší bude naše rozumové uspokojení.

Prožívejme také *dobrotu*. Nejprve aktivně tím, že milujeme druhé a snažíme se je učinit šťastnými. Nadevšecko milujme Boha. Prožívejme dobrotu i pasivně tím, že prožijeme Boží i lidskou lásku a dobrotu vůči sobě. A my, kteří máme víru, žijme také *život milosti posvěcující*, snažme se o něj a rozvíjejme ho. Tento život nás sblíží s Bohem, uschopňuje nás konat nadpřirozené skutky a dává nám možnost dosáhnout věčného štěstí.

Žijme v přítomnosti, protože jen tato je v našich rukou, ona jediná nás může učinit šťastnými. Minulost je historií, kterou dáváme Božímu milosrdenství. Budoucnost ještě neexistuje, doporučíme ji proto Boží prozřetelnosti. Proměňujeme ve štěstí svoji přítomnost. Přítomnost je jako úzký chodník mezi dvěma propastmi, mezi minulostí a budoucností. Pokud nás zármutek, závist nebo výčitky svědomí tlačí do minulosti, anebo pokud nás nespokojenost vede k útěku z přítomnosti do vysněné budoucnosti, nemůžeme pokračovat po cestě štěstí v přítomnosti. Přítomnost musíme prožívat jako jednotu myšlení a jednání. Tato jednota a soustředění mysli vedou k výkonnosti a radosti. Pokud někdo myslí na mnoho věcí najednou a dělá je současně, stává se nervózním, rozrušeným a plným starostí, ale nikdy ne šťastným. Je důležité, abychom přítomnost prožívali v plné

Jan Zrzavý (1890–1977)
Domek u moře
(Repro archiv)

spokojenosti, vnitřním pokoji a radosti. Pokud nám přítomnost nedává takovou plnost, pocítíme sklon k minulosti, nebo budeme snít o budoucnosti, a unikne nám štěstí přítomnosti. Pokud však přítomnost uspokojí naše šlechetné přání, zaujme celé naše vědomí, naplní nás radostí a nebudeme mít více zájem o minulost nebo o budoucnost.

Chvilky takové životní plnosti mívají mystici, když Boží milost načas přeruší činnost jejich smyslů. V menší míře ji zakoušíme i my, když máme duchovní útěchu (cítíme se spojení s Bohem). Něco podobného se děje i v básnickém nadšení, při hudebním koncertu, při vědeckém objevu, v upřímné a čisté lásce a také

tehdy, když splníme povinnost a uvědomíme si, že je to vůle Boží.

Tyto naše šťastné chvíle nedosáhnou plnosti a trvání, pokud nespočívají na čistém a vyrovnaném svědomí. Přesto však vnesou do našeho života kousek pravého štěstí, které je možné zakusit i uprostřed smutku a bolesti a které se v budoucím životě promění ve věčné dokonalé a úplné štěstí.

Je třeba ještě poznamenat, že tyto dva recepty štěstí neposlouží těm, kteří ho hledají v neřesti, marnivosti a nepořádku. Těžké budou také pro ty, kdo trpí nedostatkem sebekontroly v moderním životě.

Narciso Irala SJ
Přeložil Petr Kolář SJ

Převzato z bulletinu Jezuité 8-9/1992

Dvacet let bulletinu Jezuité

Na začátku roku 1992 působilo 121 českých jezuitů ve třinácti komunitách, v noviciátě, který se připravoval na přestěhování z Hostýna do Kolína, bylo sedmnáct noviců, a v lednu téhož roku vyšlo první číslo bulletinu Jezuité. Od té doby vychází už dvacátým rokem. Proto si dovolueme malé ohlédnutí.

Rozhodnutí vydávat informační bulletin českých jezuitů padlo na konzultu provincie již na konci listopadu předešlého roku 1991. Hlavními odpovědnými za jeho tvorbu i tisk se stali Petr Kolář SJ a Jiří Sýkora SJ. Počáteční hledání smyslu vydávání bulletinu ozřejmují úvodní slova z prvních čísel roku 1992 – přáním časopisu bylo „spojovat, abychom o sobě věděli“, podělit se s čtenáři o „zkušenosti, úspěchy, radosti i žaly, abychom spolupracovali“, čehož se mělo dosáhnout tím, že bulletin bude „informovat o životě a činnosti jezuitů v českých zemích, tu a tam se podívá také trochu za hranice“ a bude „vynášet z bohaté zásoby jezuitské spirituality“, aby je po letech nesvobody představil českému čtenáři.

S podobnými úmysly vydává svůj informační bulletin téměř každá jezuitská provincie či oblast. Někdy má podobu reprezentativního časopisu určeného dobrodincům a přátelům jezuitských apoštolských aktivit, jindy má formu prostého sdělení či jakési výroční zprávy o činnosti. Tak

s různou periodicitou několikrát v roce vydávají rakouští a němečtí jezuité časopisy *Jesuiten*, polští *Jezuici*, italské *Gesuiti in Italia*, francouzští *Compagnie*, britští *Jesuits and Friends* apod. Navíc i vedení řádu, tzv. generální kurie, vydává každoročně v několika jazykových mutacích ročenku *Jesuits/Jesuitas/atd.*

Tradice jezuitské informovanosti

Vydávat informační tiskoviny a starat se o to, aby veřejnost měla povědomí o jeho aktivitách, je jezuitskému řádu vlastní již od počátku. Už svatý Ignác nabádal jezuitu k rozvoji vzájemné korespondence, aby členové řádu věděli o tom, co dělají jejich spolubratři v jiných komunitách a zemích. Považoval to za důležitý prostředek, jak posilovat identitu příslušnosti k jednomu „apoštolskému tělu Tovaryšstva“. Navíc tak chtěl zabránit nebezpečí lokální izolovanosti, která by pro řád s celosvětovou působností byla pohromou.

Velmi brzy projevovali zájem o podobné novinky ze života řádu i jeho urození dobrodinci, takže časem bý-

Bulletin postupně měnil tvář
(Foto Petr Havlíček)

valy vypracovávány i verze listů určených veřejnosti. Postupně vznikl v 17. století zvyk sepisovat za každý řeholní dům výroční zprávy (lat. *Litterae Annuae*), které se jednak zasílaly na ústředí řádu do Říma, jednak kolovaly v rámci provincie. Tento zvyk se udržel až do zrušení jezuitů v roce 1773.

I v novější době dbali jezuité o informovanost svého okolí. Tak českoslovenští, resp. čeští jezuité mezi dvěma světovými válkami od roku 1926 vydávali Zprávy z československé/české provincie Tovaryšstva Ježíšova. Šlo o periodikum, které vycházelo nepravidelně, někdy jednou, někdy vícekrát do roka. Bylo určeno zejména dobrodincům sdruženým

do tzv. Kruhu přátel dorostu Tovaryšstva Ježíšova. Jeho snahou bylo informovat o připravovaných aktivitách českých jezuitů, pro jejichž rozvinutí a též pro finanční zajištění studia mladých jezuitů takto chtěli od dobrodinců získat prostředky. Největší z takto představených aktivit byl ve třicátých letech projekt vysokoškolského Institutu křesťanské filosofie a sociologie. Zprávy z české provincie vycházely – s přestávkou několika let za německé okupace – až do roku 1950.

Proměny bulletinu

Když se po listopadu 1989 čeští jezuité rozhodli vydávat svůj bulletin, jeho podoba se postupně hledala. První rok vycházel jako měsíčník s různým počtem stránek, od následujícího roku vycházel již jen šestkrát do roka. Zpočátku se bulletin tisknul na malé ofsetové tiskárně v pražské jezuitské rezidenci, druhý ročník již tiskla tiskárna Gloria Rosice a posléze několik následujících let výtisky vycházely z tiskárny ENVOS v Neratovicích. Vedle Petra Koláře, který byl hlavním redaktorem od počátku až do konce roku 1997, se během prvních let v redakci vystřídal po Jiřím Sýkorovi další jezuité, převážně scholastici nebo mladí kněží: Jan Jandourek, Josef Hurt a Roman Jurečka. Na konci roku 1997 převzal redigování bulletinu Tomáš Pavlů. Pod jeho vedením došlo od následujícího ročníku 1998 poprvé ke

změně grafické úpravy bulletinu, přičemž se jeho tisk přesunul do Prahy do tiskárny Tobola. Byla též ustavena několikačlenná redakční rada, přibráno bylo i několik laických spolupracovníků (o tom více v následujícím článku Tomáše Pavlu). V jím zavedených změnách po třech letech pokračoval Miroslav Herold (2000–2002) s vydatnou pomocí Pavla Filky a posléze Petr Ovečka (2002–2005).

Další výraznou proměnou své grafické podoby prošel bulletin v roce 2006. Tato zatím poslední změna je spojena se jmény Jana Regnera a Petra Havlíčka. V uvedené podobě vychází bulletin dodnes, avšak od roku 2007 jen čtyřikrát do roka jako čtvrtletník, jak je to obvyklé i v ostatních jezuitských provinciích.

Současná podoba

Po prvních deseti letech obnovy řeholního života se v dalším desetiletí jezuitské aktivity postupně ustálily a rozvinuly. Proto se nyní každé číslo bulletinu v rubrice Z naší provincie soustřeďuje vždy na jedno určité téma, spojené s činností nebo se životem jezuitů – byly to např. exercicie, ekumenismus, třetí probace, magisterka, škola Nativity, rytířské tábory ad. Rozhovor čísla zase nabízí možnost seznámit čtenáře se zkušeností některé ze zajímavých osobností jezuitského řádu, ať už z domova, nebo ze zahraničí. Rubrika Jezuité ve světě chce představovat

apoštolské aktivity jezuitů v zahraničí, které mohou být z různých důvodů zajímavé. Ať už jsou inspirativní pro naši současnou situaci (např. pastorační práce ve velkoměstech nebo práce s hledajícími nevěřícími v Německu), informují o práci v rozvojových oblastech světa, jimž se snažíme pomáhat (Indie), nebo jednoduše rozšiřují naše lokální církevní obzory (život a poloilegální působení jezuitů v Číně). Rubrika Spiritualita, která v devadesátých letech zaplňovala značnou část obsahu bulletinu, v současnosti poněkud zeštíhlela. Jedním z důvodů je, že již vychází dostatek knižních titulů s ignaciánskou spiritualitou v běžných nakladatelstvích (jak v jezuitském *Refugiū*, tak i jinde). Nezapomíná se ani na osobnosti s pověstí svatosti nebo na poučné momenty z jezuitské historie. Zhruba od roku 2000 je navíc možné všechna starší čísla bulletinu Jezuité od r. 1999 nalézt ve webovém archivu na internetu (www.jesuit.cz/bulletin).

Když se pokusíme o srovnání číselných údajů, působí dnes v sedmi komunitách 61 českých jezuitů, novicové jsou dva. Oproti stavu před dvaceti lety to znamená výrazný úbytek. S pomocí druhých se nám ale i přesto daří svou činnost rozvíjet, nespokojovat se s doposud dosaženým, a tak se snažit být užiteční církvi i světu kolem sebe.

Petr Havlíček SJ

Druhá Evropa je náš úděl

Petr Kolář byl na začátku 90. let jedním z mála jezuitů střední generace, který mohl na sebe vzít zodpovědnost za nový rozvoj české jezuitské provincie po desetiletích komunistického útlaku. Byl postupně poradcem (sociem a konzultorem) provinciála, staral se o formaci mladých jezuitů jako studijní prefekt. Zeptali jsme se ho, jaké byly počátky tohoto bulletinu.

Na počátku 90. let jste byl hlavním redaktorem bulletinu. Kdo vlastně přišel s nápadem ho vydávat a jaké byly jeho začátky?

S tím nápadem jsem přišel já a provinciál Josef Čupr souhlasil s tím, že by se takový bulletin měl vydávat. Ve Francii, odkud jsem se v roce 1990 vrátil, samozřejmě existoval informační bulletin jezuitské provincie, a já sám jsem v Katolické misii vydával také informační bulletin a dokonce jsem ho tiskl na ofsetovém stroji. Ten jsem přivezl z Paříže s sebou a instaloval ho tady v domě. Na něm jsem začal náš bulletin tisknout. Bylo to ve velmi primitivních podmínkách, navíc tisknutí na ofsetu není až tak jednoduché. Když jsem v létě 1990 přijel s tou mašinou, stačil jsem do toho akorát trochu zasvětit Jiřího Sýkoru. Netisklo se ani tolik exemplářů, jen několik set. Tisíc výtisků jsme nikdy nepřesáhli. Měli jsme je vyloženy hlavně v Praze v kostele a pak jsme je dávali také známým a přátelům.

Kdy se přešlo na skutečnou tiskárnu?

To se stalo vlastně z nouze. Když Jiří Sýkora odešel na studia do Říma, tak nebylo nikoho, kdo by to opravdu uměl tisknout. Já jsem na to neměl čas, protože už jsem byl zaměstnancem v rozhlase. Už nevím, kdo přišel s tím, že je nějaký známý v Neratovicích, který by nám to mohl velmi levně tisknout. To byl velký zlom. Ač stouply ceny, samozřejmě poměrně razantně, protože předtím jsem to tiskl vlastními silami, tak nám odpadla taková ta technická práce. Také vznikla možnost, kterou jsme předtím neměli, že se bulletin mohl opatřit například fotografiemi, což u naší ofsetové mašiny sice bylo možné, ale fotky byly velmi špatné kvality a použít barvu skoro nešlo. A později přišly ještě větší změny tohoto typu, v období za Tomáše Pavlu – najednou jsme mohli udělat i hezkou obálku, z lesklého papíru, skutečně profesionálně vy-

tisknutou. Na základě toho se Tomáš snažil dělat bulletin co nejprofesionálněji a myslím si, že určité profesionality dosáhl.

Jaká byla představa, se kterou jste vydávání v roce 1992 rozjel?

Měl jsem samozřejmě představu okopírovanou ze Západu, že to bude informační platforma, na které se naši příznivci a přátelé dovědí, co pro druhé děláme, a především, ziskuchtivě, co potřebujeme, tedy co bychom dělat chtěli a na co potřebujeme jejich pomoc, nejenom finanční, ale také logistickou a další.

Psát do bulletinu o aktivitách české provincie ale bylo na začátku velmi těžké. Provincie se rodila z prachu jako fénix a dohromady se v prvních letech toho jezuitského moc nedělo. Ani tovaryši nebyli zvyklí nám přispívat – však kdo dělá bulletin dnes, jistě ví, že to je trvalý problém. Ale suplovala to naše snaha představit trochu jezuitskou spiritualitu a dění kolem nás. Také jsme měli v té době poměrně hodně noviců a začali jsme uvažovat nad jejich vzděláním. Takže to byla taková hlavní činnost.

Jak se hledala obsahová podoba bulletinu – uspořádání rubrik, počet čísel, ...?

Protože jsme velice rychle zjistili, že tam vlastně nemáme co tisknout, tak vydávat nové číslo každý měsíc, jak jsme to dělali první rok, nemělo smysl. Rubriky mohly vzniknout, až když to mělo smysl – tedy když jsou nějaké aktivity, o kterých v určitých rubrikách můžeme zpravovat: exercicie, činnost s mládeží, farní služba, tiskový apoštolát, vydavatelství knížek atd. Protože nic takového zpočátku nebylo, lavírovali jsme od jednoho zajímavého bodu ke druhému, od jedné zajímavé události ke druhé, aniž bychom to měli pořádně strukturováno. O to se, myslím, pokusil nejdříve až Tomáš Pavlů, ale to už bylo pár let poté, co se provincie začala dávat dohromady a začínaly se profilovat určité aktivity.

Jak se vám osobně dařilo skloubit práci na bulletinu s prací v rozhlase?

Samozřejmě jsem bulletin dělal, jak se říká, jen „levou zadní“. V tu dobu jsem totiž začal v Českém rozhlase pomalu přebírat vedení náboženské redakce, kde jsem byl na plný úvazek od pondělí do pátku, v sobotu a v neděli jsem zase měl francouzskou duchovní správu – různé katechetické aktivity, přípravu na křest, přípravu na sňatek, sociální činnost, pomáhali jsme sestrám Matky Terezy, Romům na Slovensku, centru rodin v Olomouci atd. –

neměl jsem jediný volný den. Bylo to napnuté na všechny strany. Samozřejmě, že když chtěli Francouzi něco dělat, tak potřebovali někoho, kdo umí česky. Byli jsme tenkrát jen dva, já a tehdejší dopisovatel *Le Monde* Fabrice Martin, kdo byli schopni pracovat v obou jazycích. Takže jsme byli vytíženi opravdu naplno.

Do bulletinu jste psával Úvodní slovo, v němž jste často vyjadřoval svá očekávání ohledně mladé generace jezuitů. Jaký jste tehdy očekával vývoj obnovy české jezuitské provincie a vůbec české církve?

To je velké téma. Předešlu především omyly, kterých jsem se já sám přitom dopustil. V roce 1968 jsem jako šestadvacetiletý odcházel do exilu s naivním přesvědčením, že český národ je organickým členem západoevropského společenství, momentálně sice pod „azbukovou“ botou, ale až „azbucí“ zmizí, budeme zase západoevropský národ, podobně jako Rakušané (mezitím jsem se Rakušanem stal, takže jsem si uvědomoval, jak jim jsme v mnohém blízcí). A s tímhle jsem přijel z exilu zpátky. Ale s údivem jsem zjišťoval, že realita nesouhlasí s tím, co jsem si představoval. Velmi mi přitom pomohl film Jacques Rupnika, který je původem z Prahy, ale je profesorem na univerzitě v Paříži. Ke konci 80. let udělal s BBC trojdílný film s názvem *Other Europe* – Druhá Evropa. Tam mi teprve svitlo, že my nejsme západoevropský národ. Ta druhá Evropa až do první světové války byla chápána všeobecně jako Rakousko-uherská monarchie, obrovský prostor, jiný než ta první, západní Evropa. Při dělení Evropy po druhé světové válce se z ní jako jediné velmi obtížně vyčlenilo Rakousko, které se dostalo ze sevření sovětského bloku a stalo se západoevropským národem. Ale jak vím dneska z rozhovorů s mnoha velmi vzdělanými Rakušany, ani oni se necítí úplně beze zbytku integrování do tohoto spolku. My v něm nejsme vůbec.

Nejste moc přísný?

Na začátku se sice zdálo, například díky Václavu Havlovi, což je západoevropan, že se přece jenom budeme aspoň snažit, jako ti Rakušané, do západní Evropy dostat. Ale katolická církev v této zemi, to říkám naplno, se o to nikdy nepokusila. A česká jezuitská provincie jako její součást také ne. Svoje lidi jsme nejdřív posílali na studia do Polska, na Slovensko a do Chorvatska, a ty nejlepší do Říma. Ale ze začátku nikdy ne do Německa, do Francie a do Rakouska. A když jsme se pak o to pokusili, tak to nevyšlo. Byl to průšvih! Ti naši kluci, zvláště v Německu, vlastně v prvních letech moc neuspěli. A i pak ve Francii to bylo jen jakžtakž.

Když jsem byl prefektem studií a viděl jsem, jak to funguje a zároveň nefunguje a jak nám ubývá noviců, pokusil jsem se dokonce spojit se s rakouským noviciátem. To bylo v době, kdy jej vedl Severin Leitner, pozdější rakouský provinciál, s kterým jsem byl ve velmi přátelských stycích. Nakonec k tomu nedošlo, protože si to nepřála ani jedna z obou stran. Rakušané už měli ve svém noviciátě lidi z Litvy, z Běloruska a z Ruska a nechtěli si tam přidávat další národnost, a naši jezuité ve své většině nechtěli tím směrem jít. Nedošlo tedy k tomu, a výsledkem nakonec je dnešní spojený noviciát se Slovenskem. Navíc, a to nikomu nekladu za vinu, nebyl od r. 1991 jediný novicmistr, který by měl opravdové jezuitské vzdělání pro tuto činnost, byla to improvizace. Teprve teď je Jan Adamík, podle mého pohledu jako studijního prefekta, který ho zná od samého začátku, skutečně novicmistrem na svém místě.

Takže to byl můj omyl. Přesto si ale myslím, že z celého bývalého sovětského bloku, kromě východního Německa, jsme měli největší předpoklady k tomu, abychom se západoevropskou zemí stali. Ale jak vidím, tak ani politicky, ani církevně k tomu nesměřujeme. Skutečně o to většina Čechů nestojí. My chceme akorát západní konzum, supermarkety jakžtakž bereme, ekonomicky by to fungovalo, ale politicky, sociálně a nábožensky do západní Evropy nesměřujeme. S tím se člověk musí smířit. Jsme prostě tady, jsme „druhá Evropa“, a to je náš úděl.

Bulletiny různých evropských provincií
(Foto Petr Havlíček)

Vidíte dnes nějakou oblast našeho života nebo naší práce jako jezuitů tady v Česku, která se už zkonsolidovala?

Největší radost mám z činnosti nakladatelství *Refugium* v Olomouci, i když si myslím, že je na ní co zlepšovat. Vydavatelská činnost je dobře rozjetá, v porovnání s ostatními nakladatelstvími si nestojí špatně. Přece jenom jako katolické nakladatelství má své renomé. Ale bylo by dobré, kdyby tam pracovali lidé na plný úvazek. Jmenovitě Michal Altrichter má tak přeplněnou dávku povinností, že by byl zázrak, kdyby to dělali lépe. Dělají to ze všech sil a nejlépe, jak mohou, ale je načase, aby se s tím pohnulo kupředu.

Co se týče vztahu k univerzitě, tak i tato činnost se rýsuje v Olomouci nadějně. Kdybychom měli schopné lidi – zatím jich nemáme tolik, ale doufám, že časem budou – myslím, že by se tam pro ně místo našlo. Samozřejmě, bude to vždycky komplikované. Pro spolupráci s diecézemi na nejvyšší úrovni (fakulta, ordinariát) totiž jako jezuité nejsme dělaní. Naše činnost je převážně kategoriální, nikoliv prostorová. Proto to bude vždycky určitá nesnáze. Biskupové třeba mívají jinou představu, jak mají být vychováváni seminaristé. Ti musí být mj. také administrátoři, dobří správci, kdežto my jsme řeholníci a jde nám spíš o formaci duchovní, té se ve vzdělávání a ve své činnosti věnujeme především.

Kdyby ale šlo o jezuitské učiliště, výchovu jezuitů třeba v Innsbrucku nebo v Mnichově, tak by to bylo lepší. Kdyby tam nějaký jezuita mohl působit alespoň napůl, jeden semestr tam, jeden tady, byl by takovým tím mostem – po kterém se ovšem také šlape. Jak řekl Jan Werich, „most je krásná věc, ale šlape se po něm“.

A pak je tu činnost s vysokoškolskými studenty. Brněnskou a olomouckou spolupráci s VKH znám z občasných návštěv, v dřívějších letech jsem více jezdil po přednáškách a měl jsem dobrý dojem zejména z brněnské skupiny. Co se týče Prahy, je tu samozřejmě velmi prestižní studentská farnost. Ale i tam sdílím tutéž starost, o které jsem se už zmínil. Spolupráce s diecézním knězem bude vždycky spojena s určitým napětím. Navíc jako šéfův pomocník ten jezuita nebude mít možnost do věcí moc mluvit. Pokud bude velmi pokorný a skromný a pokud bude mít úspěch u mladých s naší specifickou činností, tak to může fungovat. Ale vyžaduje to opravdu velkou osobnost. Jestli bude chtít dělat kopie toho, co dělá Tomáš Halík, tak nebude nikdy tak dobrý, a není to ani perspektivní. To je zbytečné zkoušet. Vždycky jsem se díval s obavami na spolupráci v takovém prostoru, lepší je být pánem na palubě. Ale rozhodně jde o jezuitskou činnost.

Na závěr, který křesťanský časopis u nás považujete za kvalitní natolik, že se vyrovná zahraničním?

Dobrych je několik. Já si ale vážím hlavně Universa, protože je to vlastně jediný časopis, který vzniknul zespoda. Katolický týdeník je biskupský informační orgán, to je něco úplně jiného než Universum, které vzniklo jako součást České křesťanské akademie, a ta vznikla zezdola. Srovnatelné jsou časopisy některých řádů, jako třeba dominikánské Salve, ale tam je šéfredaktorem arcibiskup. To mi připadá absurdní. Ti, kdo mají moc, by neměli být na místě, kde se očekává, že se občas řekne nějaké kritické slovo. Biskupové nejsou od toho, aby dělali kritiku, ti jsou od toho, aby bděli nad čistotou učení. Všecko ostatní mají dělat ti, kdo nemají na sobě toto břemeno. Čili spojení obou věcí v jedné osobě pokládám za nemožné.

Předtím jsem ještě spolupracoval s Perspektivami, které v době, kdy vznikaly, měly plnit tuto funkci jako čtyřstránka vložená do Katolického týdeníku. Mnohým i mně to tehdy přišlo kuriózní, ale časem se Perspektivy trochu přizpůsobily a KT také, takže se propojily organičtěji. Ale jako příloha biskupského orgánu, to mi připadá rovněž jako nenormální stav.

Znám i ty periodické pokusy brněnské, vždycky tam něco vznikne a pak to zase zanikne, bylo to zajímavé, ale nemyslím, že bych to mohl srovnat s těmito dvěma časopisy Salve a Universum. A z těch dvou, už proto, že s ním spolupracuji, se mi víc líbí Universum – nebo naopak, protože se mi líbí, tak jsem v něm. I když je jeho existence křehká, protože kdyby nebylo podpory německých katolíků, tak by se těžce probíjelo životem.

Rozhovor připravil Petr Havlíček SJ

Petr Kolář SJ
nad redakčním stolem
v roce 1997
(Foto archiv)

Snažili jsme se o rozmanitost

Rok 1998 přinesl pro bulletin Jezuité viditelnou proměnu, která souvisela se změnou na postu odpovědného redaktora. Mezi lety 1997–2000 jím byl náš tehdejší spolubratr, mladý jáhen, resp. novokněz Tomáš Pavlů. Poprosili jsme jej o osobní vzpomínku na tato léta.

Vyjel jsem z tiskárny a po několika stech metrech jsem zastavil auto. Vystoupil jsem a vůz jsem obtančil vítězným indiánským tanečkem. Ulice byla prázdná, pouze jeden řidič se nechápavě díval, co se mi stalo. Netušil, že v autě byl celý náklad časopisu Jezuité s novou obálkou i novou grafickou úpravou a taneček byl výrazem mé radosti. Před vítězným tanečkem bylo hodně práce, kterou jsme posléze s redakčním týmem stále lépe a rychleji zvládali.

Od začátečníka k šéfovi

Do bulletinu Jezuité jsem začal přispívat hned po noviciátě. Od ledna 1992 jsem byl v Praze, a tak jsem začal příležitostně do Jezuitů psát. Vzpomínám, jak jsem oslovil Petra Příhodu a Radima Palouše (tehdy rektora Karlovy univerzity) s otázkou, co si myslí o jezuitěch. Když se Petr Kolář, tehdejší šéfredaktor, dozvěděl, jaké příspěvky jsem vyjednal, trochu se zhrozil a pronesl něco v tomto smyslu: „My tady děláme časopis pro zahrádkáře a on jde za

rektorem univerzity.“ Nicméně si pamatuji, jak jsem šel pro autorizaci textu na sekretariát univerzity, sekretářky mi předávaly obálku s nápísem „Jezuité“ a dívaly se na mne jako na zjevení. „Staré struktury,“ pomyslel jsem si tehdy.

Po ukončení základního teologického studia v Dublinu jsem se v létě roku 1997 vrátil do Čech a byl jsem poslán do pražské jezuitské komunity. Podle předběžné dohody jsem měl nastoupit do redakce časopisu Jezuité. Předání původní redakce nové redakci nebylo jednoduché a neobešlo se bez nedorozumění a konfliktů, které se dodnes úplně neuzdravily. S odstupem času se domnívám, že chyba nebyla na straně staré nebo nové redakce, ale na malé odvaze vedení provincie sdělit své rozhodnutí jasně.

Nevedu si archiv a nemám po ruce všechna čísla časopisu Jezuité. Myslím, že v roce 1997 jsme s Františkem Hylmarem byli první scholastici, kteří přišli do provincie a měli za

sebou noviciát a regulérní jezuitská studia v zahraničí. Na začátku redakční práce jsem napsal vizi pro bulletin Jezuité. Byl to pouze interní materiál, na formátu A4 jsem formuloval představu o časopisu. Dodnes si pamatuji jeden bod: Časopis by neměl být hláskou troubou pouze jednoho směru v provincii, ale měl by odrážet její názorovou pluralitu.

Po převzetí redakce jsme zorganizovali novou redakční radu. Začínali jsme ve složení P. Antonín Holas, František Hylmar, Láďa Tomeček a já, schůzky jsme měli střídavě v Olomouci nebo v Praze, složení rady se měnilo a časem jsme mezi sebou uvítali Václava Dlapku a Ludvíka Armbrustra. Na redakční radě jsme probírali všechny příspěvky, hodnotili uplynulé číslo a plánovali náplň do dalších. Kdosi navrhl, abychom jednotlivé články známkovali jako ve škole od jedničky do pětky, moc dlouho nám to ale nevydrželo. Redakční rada byla po konzultu provincie jedním z mála grémií, kde se jezuité pravidelně scházeli, diskutovali a spolupracovali. Přiznám se, že jsem byl hrdý na to, že jsem stál u tohoto jevu v české provincii tak řídkého, ale na Západě tak běžného.

Nová úprava

Na grafické podobě časopisu jsem pracoval s Tomášem Ježkem, který v té době rozjížděl nakladatelství Refugium na Velehradě. Jel jsem za ním na Velehrad, vzpomínám si, jak

v autě převážel burčák a nabízel mi, abychom výrobu časopisu přenesli k němu. Burčák vypadal lákavě, okolní vinice také, ale přece jen jsem si řekl, že by to bylo na dlouhé lokte. a výrobu jsme nechali v Praze.

Na obálce jsem chtěl mít znak IHS, noviny a mapu coby symbol rozšíření jezuitů po celém světě. Tomáš vymyslel obálku, kterou jsme úspěšně používali několik let, a potom jsme pouze měnili barvy. Když jsme si připomínali 10. výročí bulletinu, měla obálka barvu zlatou. Na grafickém řešení vnitřní části časopisu se podílel také Tomáš a technicky ho dotáhla do konce paní Helena Šmydková. Časopis jsem přebíral v době, kdy měl náklad 900–1000 kusů, v průběhu několika čísel se náklad vyšplhal na počet přesahující 3 tisíce kusů. Snažili jsme se, aby časopis byl tematicky pestrý a aby zaujal i čtenáře, kterým není církevní prostředí blízké.

Spolupracovnice

Zmínil jsem paní Šmydkovou – ta připravovala časopis do tisku, v práci byla velmi precizní a spolehlivá, jenom díky ní mohl časopis vycházet včas a v pořádku. Dalším člověkem „zvenku“, který časopis připravoval, byla korektorka paní Marta Popelová, která byla spolehlivou a nezištnou spolupracovnicí. Dodnes vzpomínám, jak mi jednou po korektuře s děsem v očích oznamovala: „Víte, co jsem v tom čísle našla?“ „No, ne-

V současné redakci Jezuitů – Helena Šmydková a Petr Havlíček SJ
(Foto Petr Vacík)

vím,“ odpověděl jsem jí. „Hrubku,“ odpověděla rozzlobeně.

Se změnou redakce jsme změnili i tiskárnu, naše „výběrové řízení“ vyhrála tiskárna Tobola a myslím, že se tam tiskne časopis dodnes. Distribuci časopisu zařizovala skupina obětavých žen, důchodkyň, které vedla paní Werichová. Nové číslo časopisu jsem také zanesl k Nejsvětějšímu Salvátorovi, kde jsem jako kněz občas vypomáhal. Po třech letech života a práce v Ječné v Praze jsem pokračoval v dalším studiu a časopis jsem odevzdal jiným.

Jak se na časopis dívám dnes zvenčí? Bohužel nejsem úplně pravidelným čtenářem, ale když se mi Jezuité dostanou do rukou, tak mnohé z časopisu přečtu. Domnívám se, že bulletin je trochu štíhlejší a stručnější a že se dívá více do českého jezuitského prostředí – přitom nadhled a mezinárodní rozhled je jezuitům vlastní. Časopisu určitě sluší jednodušší grafika, zajímavé fotografie a pěkná čeština.

Tomáš Pavlů

Nesmíme mít malé sny

V říjnu minulého roku nastoupil do funkce předsedy jezuitské Konference evropských provinciálů bývalý irský provinciál John Dardis SJ. Konference vytváří prostor ke spolupráci, společnému plánování a duchovnímu rozlišování jezuitů v Evropě. Privilegovaným okamžikem činnosti je plenární zasedání. Vznikají tak nová přátelství a postupně se objevují nové cesty k meziprovinční spolupráci a vzájemné podpoře.

Jaká byla tvá první reakce, když ses poprvé dozvěděl, že tě generální představený pověřil funkcí předsedy Konference evropských provinciálů (CEP)?

Mluvílo se o tom už předtím na zasedání CEP a pak se mi donesly první neoficiální zprávy, takže to pro mě velké překvapení nebylo. Ale pokud bych měl mluvit o svých pocitech, tak jsem cítil duchovní útěchu. Říkal jsem si, že vlastně už tento úřad dobře znám, protože jsem několik let zasedal v konzultu předchůdce Marka Rotsaerta. Zároveň jsem si uvědomoval, že to bude trochu jiné, než být představeným provincie. Ale jsem rád, že tak mohu řádu posloužit.

V čem především spočívá rozdíl mezi úřadem provinciála a předsedy CEP?

Tak především žije mimo svou provincii. Já pocházím z Irska, ale nyní musím žít v Bruselu. Takže na čisté osobní rovině jsem prostě daleko od rodiny, od svých irských přátel a také od své „jezuitské rodiny“. Irská provincie má okolo 170 jezuitů a 15 komunit, takže jsem jako provinciál strávil většinu času na cestách, protože jsem musel všechny postupně navštívit. Mým dalším úkolem bylo psát zprávy a dopisy, které hodnotily jednotlivé vizitace. Musel jsem také reprezentovat provincii, když se vydávala kniha o Jezuitské službě pro uprchlíky (JRS) nebo když se konala nějaká významná událost v naší škole či jiná slavnost.

Předseda CEP pochopitelně nemusí navštěvovat všechny komunity v Evropě a setkávat se s jednotlivými jezuiti, jeho diář je proto mnohem flexibilnější. Také má mnohem méně moci, protože nad provinciály nemá žádnou

přímou právní autoritu, ale jen autoritu morální. Předsedovi CEP jsou podřízeny jen některé bruselské instituce a díla, do jisté míry i dům třetí probace v Dublinu.

Ale součástí tvého úřadu je vidět věci i v širším nadprovincním měřítku...

Ano, musím především uvažovat nad tím, jakým směrem by se měli jezuité v celé Evropě vydat a jakým výzvám musí čelit. Měl bych proto mít celkový přehled o našich největších problémech a tento obrázek pak zprostředkovávat jednotlivým provinciím. Ale každý provinciál pak musí sám rozhodnout, jakou roli v tom bude hrát on sám nebo jeho provincie.

Evropa je nyní v jisté krizi, ekonomicky, politicky, kulturně i co se týče náboženských otázek. Takže v této situaci je na místě otázka, co bychom měli jako jezuité udělat v této krizi, co bychom měli nabídnout. Stojí za to se ptát, jak jednou, až historici budou psát o letech, která teď prožíváme, popíšu náš přínos. A já mám rád tyto „makro-otázky“, i když je to velmi složité. Jako provinciál člověk řeší konkrétní záležitosti. Například musí rozhodnout, odkud kam přesunout toho či onoho spolubratra. Jako předseda CEP se musí snažit budovat větší propojenost mezi jednotlivými jezuiti a provinciemi,

(Foto
Jan Regner)

podporovat smysl pro obecné otázky a sdílet na evropské úrovni vize generálního představeného řádu.

Co tě v novém úřadě v nejbližší době čeká?

Důležité bude nyní setkání s mým konzultem, kde budeme diskutovat o našich cílech a meziprovinciální spolupráci. V Evropě máme k dispozici mnoho zdrojů, je tu pět a půl tisíce jezuitů, 25 provincií, školy, exerciční domy, vysoké školy... Naším největším nebezpečím je, že naše sny budou příliš malé a že si nebudeme dost věřit. Máme totiž relativně málo mladých jezuitů a noviců a mnohem méně finančních prostředků než dříve. Ale je to, jako když učedníci viděli ten velký zástup a Ježíš je vyzval, aby je nasýtily, a oni řekli: „Ale my máme jen velmi málo, pět chlebů a dvě ryby.“ A on jim odpověděl: „Dobře, s tím si musíme vystačit, ať se všichni posadí.“ My musíme nabídnout své talenty a všechny další zdroje a věřit, že Bůh bude skrze ně působit a pomůže nám pro obyvatele evropského kontinentu vykonat něco důležitého.

Promluvme si nyní o výzvách, které jsi zmínil. Patří k nim relativní nedostatek mladých jezuitů. Kde ještě kromě toho tlačí jezuitu v Evropě bota?

My se samozřejmě musíme vyrovnat s tím, že dnes nebudou do řádu vstupovat tak velké davy, jak tomu bylo ještě v polovině minulého století. To je pro nás nesporně velká výzva a měli bychom přemýšlet nad tím, jak povzbudit mladé lidi k tomu, aby s námi sdíleli naše sny, charisma, život.

Proto musí být naší prioritou podpora nových povolání. Měli bychom posílit naše působení mezi mladými lidmi, zejména v rámci středoškolské a vysokoškolské pastorace. Nesvědčí o našem působení dobře, že mnozí studenti absolvují školu, aniž by se kdykoli setkali s tamním kaplanem, jezuitskou farností apod. Zdá se, že se tu často vytrácí velký potenciál. Mladí lidé jsou bezesporu budoucností církve, proto bychom se měli zamyslet, zda naše služba mezi mladými je kvalitní, jestli jsme pro ně dostatečnou výzvou a oporou, zda umíme vytvořit prostředí pro jejich modlitbu a hledání Boha.

Dobrým příkladem je pro nás stále Ignác z Loyoly, který se během svých studií v Paříži setkával s dalšími studenty, například s Františkem Xaverským nebo Petrem Faberem, a díky duchovním rozhovorům a nabídce exercicií je doprovázel v jejich hledání Boha. Z toho se musíme poučit. Ostatně když provozujeme školy, znamená to, že věříme v mladé lidi, v jejich potenciál, nadání, a chceme je podporovat v jejich hledání vlastního místa na zemi.

Na úrovni celé CEP je naší výzvou působení na africkém kontinentu. Spolupracujeme s Konferencí afrických provincií a Madagaskaru. Konají se jed-

nání obou konferencí, evropské i africké, a přemýšlíme nad tím, jak bychom mohli spolupracovat a vzájemně si pomáhat. Ostatně i v minulosti evropské provincie podporovaly rozvoj misí v Africe; v dnešní době mají africké provincie relativně mnoho povolání, takže je možné uvažovat o jisté vzájemnosti naší pomoci.

Další výzvou je obtížná situace církve v Evropě. Mnoho zemí prodělalo vážné skandály, a s tím je spojen i pokles důvěry v církev. Lidé přestali věřit, že by jim tato instituce i dnes mohla nějak pomoci. Takže společnost církev vyzývá k tomu, aby se obnovila. V 16. století, kdy vznikl náš řád, procházela církev také obdobím skandálů a krizí. I proto se objevili lidé jako Martin Luther, Ulrich Zwingli, Jan Kalvín a další, kteří si vybrali cestu reformace. Ignác z Loyoly viděl stejné problémy, ale jeho cestou byla obnova církve zevnitř, především pomocí duchovních cvičení. Velmi horlivě se snažil pomáhat lidem najít Boha. Takže exercicie jsou dodnes pro jezuitu velmi důležitou výzvou v Evropě. I nyní se musíme snažit tento nástroj používat k tomu, aby se lidé osobně setkali s Pánem našich životů.

Jaké jsou tvé budoucí plány a projekty? Máš v současné době nějaké konkrétní nápady?

Osobně bych chtěl co nejvíce podporovat evropské skupiny, které sdružují jezuitu z celého kontinentu. Chtěl bych dohlížet na bruselská díla a snažit se podporovat jejich větší efektivitu. V Bruselu máme jezuitskou tradici dialogu s okolním světem. Pokud se snažíš mluvit otevřeně, pak je opravdu prostor k tomu, aby byl slyšen i hlas církve. Když se naopak pokoušíš o agresivní indoktrinaci a trváš příliš sveřepě na svých pozicích, pak neuspěješ. Když nenásilně nabízíš svůj pohled, například sociální učení církve, postoj v etických otázkách, a opravdu vejdeš do dialogu, pak můžeš mít skutečně příležitost něco změnit.

Proto bych velmi chtěl pomoci našim aktivitám a institucím zde v Bruselu: evropskému úřadu OCIPE, službě pro uprchlíky JRS-Europe nebo *Foyer Catholique Européen*. Jezuité mají na starost také duchovní správu v Kapli Vzkříšení a jsou odpovědní i za náboženské vzdělávání na evropských školách zde v Bruselu. Zrovna nedávno jsem se setkal s některými pedagogy, abychom si promluvili o jejich vizích a prodiskutovali způsoby ignaciánské pedagogiky. Viděl jsem, že se snaží o velmi pozitivní působení. Pak bych chtěl posilovat provinciály v jejich podpoře povolání a pastoraci mladých. Stále se učím a snažím se především naslouchat a musím také vyčkat na zpětnou vazbu zdola.

Vraťme se ještě na chvíli ke zmiňované meziprovinční spolupráci. Co si myslíš, že by nám mohla přinést?

Například v naší severozápadní části Evropy jsme začali společné projekty Británie, Irska, Holandska a Severní Belgie. Samozřejmě jde o velmi rozdílné kultury, dokonce ani nemluvíme všichni stejným jazykem, ale v mnohém se naše výzvy překrývají. Takovou výzvou je například sekularizace. Lidé už nejsou tolik připoutáni k církvi, a často proto nepracují svou víru. Představení zmíněných provincií se tedy neustále ptají, jak by mohli v této věci více spolupracovat.

Nedávno se také v Budapešti setkali provinciálové východní a střední Evropy, byl tam i váš provinciál František Hylmar, ale také provinciál slovenský, maďarský, jihopolský, slovinský, chorvatský a ukrajinský. Samozřejmě musíme znát a respektovat rozdíly mezi námi, ale když máme podobné výzvy, především evangelizaci, tak bychom se měli ptát, jak můžeme spolupracovat. Zatím nemáme mnoho konkrétních odpovědí, ale to nevadí. Důležitý je proces rozlišování, musíme naslouchat tomu, kam nás Duch vede. Je tedy důležité, že se lidé scházejí, že si naslouchají a společně hledají taková řešení, ve kterých by si mohli vzájemně pomáhat.

Co bys vzkázal českým jezuitům a čtenářům našeho bulletinu?

Česká provincie byla kdysi obrovská. Má velmi slavnou historii. Například Edmund Kampián prošel u vás noviciátem a pak studoval a působil na našem území. Já sám jsem kdysi bydlel v domě, který nese jeho jméno. Takže když myslím na Prahu a na Brno, tak myslím například na tohoto velkého anglického džentlmena.

Mezi mladými jezuitou vnímám jejich otevřenost, která nezná hranice a žádné kulturní či jazykové rozdíly je nedokážou zastínit. Nestyďte se za slavnou historii Tovaryšstva ve své zemi. Buďte na ni hrdí a zkuste na tyto silné kořeny navázat.

Za rozhovor poděkoval Jan Regner SJ

John Dardis SJ se narodil v Dublinu v roce 1956. Na Torontské univerzitě získal licenciát z morální teologie a na univerzitě v Syrakusách magisterský titul v oboru Televize, rozhlas a film. Působil jako ředitel Institutu komunikace v Dublinu a od roku 2001 vedl evropskou regionální pobočku Jezuitské služby pro uprchlíky (JRS). V roce 2004 obdržel čestný doktorát University College v Dublinu. Předtím, než se stal předsedou Konference evropských provinciálů, působil jako představený irské provincie jezuitského řádu.

Rok 1968 a „doba zlomu“

Šedesátá léta dvacátého století se svou kulturní revolucí jsou dnes už poměrně vzdálenou minulostí. Přesto je postoj vůči nim dodnes chápán jako to, co rozděluje. Někdo je adoruje jako „zlatá šedesátá“, někdo naopak obviňuje z toho, co se ve společnosti nebo v církvi děje problematického.

V naší zemi jsme rok 1968 prožili v jiných souvislostech než generace v západní Evropě. Výrazem „osmašedesátníci“ označujeme někoho jiného než západní Evropané. Proto nás mohou zaujmout rozdílné vzpomínky a zamyšlení dvou jezuitů, kteří „dobu zlomu“ kolem roku 1968 zažili v německém Mnichově.

Začátek velké bezradnosti

V roce 1968 jsem byl spirituálem v našem filozofátu v Pullachu u Mnichova. I když u nás nedocházelo k žádným bojkotům přednášek a žádný z profesorů nebyl vyneseno z přednáškového sálu, přece jen pronikl vzrušený pohyb roku 1968 i do našeho domu. Vzpomínám si, jak jeden mladší spolubratr při první zprávě o studentské revoltě v Berlíně řekl: „Teď to začne.“ Měl na mysli vzpouru proti etablovanému systému, která byla cítit ve vzduchu – přinejmenším ve vzduchu, který dýchali mladí. Můj bratr, rozhodně žádný revolucionář, tehdy tvrdil: „Kdyby se studenti nevzbouřili sami od sebe,

musel by je k tomu někdo povzbudit.“ Tak zpátečnická byla podle něho tehdejší univerzita.

Já sám patřím ke generaci starší než osmašedesátníci, a proto jsem tehdejší revoltu neprožíval jako nějaký velký předěl. Nacistický režim a druhá světová válka mě stavěly před jiné otázky, než které si pokládali osmašedesátníci. Jim šlo o svobodu, o zpochybnění autorit. Šlo jim o vzpouru proti starší generaci, jejíž členové se nepostavili nacistickému režimu nebo s ním dokonce souhlasili.

V církvi tomu předcházela 2. vatikánský koncil a v jezuitském řádu 31. generální kongregace (1965–1966). Obě události přinesly – nezávisle na hnutí roku 1968 – osvobození od přehnané reglementace, kterou tehdy člověk trpěl. Vnesly do církve nové klima, díky kterému se mohly zkoušet nové věci. My, mladí i staří, ve velkém domě s více než sto jezuitů, jsme byli zaujati hlavně těmito vnitřními změnami než tím, co se dělo venku.

Dnes vidím události roku 1968 ve větších souvislostech. Přijdou mi jako pozdní vlna pohybu, kterým začal novověk. Jeho podnětem byla řízeň po svobodě, jeho cílem emancipace od jakékoliv nadvlády, jeho klimatem nedůvěra vůči jakékoliv etablované autoritě. Univerzity a církve, především katolická církev, byly chápány jako poslední bašty, které musí být zbořeny, aby se tato řízeň utišila.

Stále ale zůstává otázka, co je smyslem této svobody. Neboť osvobození od omezujících pravidel může vytvořit také jen prázdný prostor. Neexistuje žádná odpověď na otázku, čím má být tento volný prostor vyplněn. De facto byl zaplněn hospodářským a technickým pokrokem, z jehož pestré a lákavé nabídky si lidé vybírají, co odpovídá jejich chuti. Ale materiální a kulturní kvantita nezakládá smysluplný život. Poté, co církve a další tradiční nositelé kultury ztratily svou společenskou autoritu, nastala všeobecná bezradnost.

*Alex Lefrank SJ
(duchovní správce v Bihlu, dává exercicie)*

Obrazoborci v noviciátu

Jako novic v rakouském St. Andrä (1966–1968) a student filozofie v Pullachu u Mnichova (1968–1970) jsem zažil jak tehdejší kulturní revoluci tak výstřelky toho, co lze nazvat „opožděnou vnitrokatolickou reformací“. Jak už to při každé revoluci bývá, dopouštěli jsme se i my novi-

cové a scholastici přehánění. Aktivně, téměř fanaticky jsem se například zapojil do ničení obrazů svatých z 19. století, malovaných v nazarénském stylu.

Bojovně naladěni jsme byli zejména při „obnově“ liturgie, tzn. při odstraňování všeho, co v našich očích bylo balastem, překážejícím tomu, co je podstatné. Kadidlo bylo pro nás nepřitelem číslo jedna. V jezuitské koleji v Innsbrucku jsem se jako experimentu mohl zúčastnit „autentické“ eucharistie, slavené i přes zákaz představených během stolování u večeře. Čtení ze Starého zákona a z listů sv. Pavla jsme nahradili čteními z Marxe nebo z existencialistických filozofů. S nadšením jsem také prožíval, když klasické učebnice učitelů, vyučujících tehdy ještě ve scholastickém duchu, byly podrobovány nemilosrdné kritice.

Dnes se může člověk ptát, jak mohli novicové dospět k ikonoklazmu? Jak mohl člověk s nadšením, ba až fanatizmem hodit přes palubu filozofii prověřenou staletími, aby se přidržel módní existencialistické filozofie nebo jednostranné politické teorie? Revoluční zvrát těch let ale nepřišel z čista jasna. Už na jezuitském gymnáziu jsme se pídili po tom, co je opravdové, autentické. Novorománské kostely a novogotické oltáře jsme považovali za kýč. Oceňovali jsme románský sloh, osvobozený od přemaleb a balastu poz-

dějších staletí. Modelem pro nás byla obnova dómu sv. Ambrože v Miláně. Vyžadovali jsme holé materiály: cihly, kámen, dřevo, beton.

Reforma liturgie již byla v plném proudu. Přivítali jsme její zjednodušení a obrat k původnímu biblickému poselství. Co platilo, byl – zcela v intencích reformace – původní hlas (*ipsissima vox*) Páně. Na rovině sociálně-politické a filozofické bylo zase dokonáno sblížení katolického studentského tábora s marxismem. Zejména jsme byli přesvědčeni o nezbytnosti neustálé obnovy, resp. permanentní revoluce, která měla zabránit nepravdivosti a odcizení. Za největší nepřátele pravého křesťanství a lepšího světa jsme považovali spotřební způsob života a kapitalistický liberalismus.

Odcizení, jemuž jsme se bránili, pro nás představovaly také subjektivistické formy citové zbožnosti. Nešlo nám o subjektivní pocit uspokojení, ale o věc samu, o čistou původní zvěst evangelia, o třibení motivů politického jednání a nakonec o nové uspořádání církve a společnosti. Otázky typu „jak se cítíš?“ nám byly cizí. Někteří z mých kolegů pod vlivem těchto ideálů z řádu vystoupili, jiní rezignovali.

Od základních motivací tehdejšího hnutí bych se ani dnes nechtěl distancovat. Avšak záměrné rušení všeho, co nám v liturgických obřadech připadalo jako druhotné, hod-

Edmund Runggaldier v noviciátě, bez taláru
(Foto Jesuiten 3/2010)

notím jako přehnané. Člověk potřebuje i při liturgii sytit své smysly. Pouhé slovo a „podstatné samo o sobě“ může člověk jen těžko zakusit bez zprostředkování smyslů. Svatý Ignác to věděl už dávno, ale my jsme to tehdy ignorovali.

*Edmund Runggaldier SJ
(profesor na teologické fakultě
univerzity v Innsbrucku)*

*Z německého bulletinu Jesuiten 3/2010
přeložil Petr Havlíček SJ*

Jezuitští mučedníci 20. století

V lednu tohoto roku měl jezuitský postulátor pro kauzy blahořečení a svatořečení Anton Witwer SJ ve Vídni přednášku o jezuitských mučednících 20. století. Ve zkrácené podobě ji přinášíme na pokračování.

Hlubší a důkladnější zájem o mučedníky minulého století i podnět k jejich následování podnítil především Jan Pavel II. ve svém apoštolském listu *Tertio millenio adveniente* z 10. listopadu 1994. Požadoval to také od celé církve jako součást přípravy na jubilejní rok 2000. Svatému otci šlo o to, aby se oživil smysl pro konkrétní Boží působení a jednání v dějinách církve až do dnešního dne. Chtěl, aby neupadlo do zapomnutí, co nám bylo dáno skrze mučedníky, aby v nás jejich dědictví zůstávalo živé a přinášelo plody.

Tovaryšstvo Ježíšovo se snažilo splnit toto přání Svatého otce po vzniku „martyrologia 20. století“, a proto na základě zpráv z jednotlivých provincií vytvořilo „jezuitské martyrologium“. Vznikl seznam více než tři set jmen jezuitů, kteří zemřeli z lásky k Bohu a lidem. Většinou jde o ty, kdo byli zavražděni, ale patří mezi ně také ti, kdo zemřeli na následky nelidského zacházení a mučení v žalářích nebo které totalitní režimy „zlikvidovaly“, takže zmizeli beze stop.

Tímto konstatováním jsem už přímo naznačil, že výrazem „jezuitský mučedník“ je míněno víc než jen „zavražděný jezuita“, tj. vzhledem k pojmu mučedník šířeji a rozsáhleji, protože smrt následkem vytrpěných trýzní a mučení při výsleších nebo v žalářích může platit jako mučednictví *ex arumnis carceris*. Na druhé straně to však znamená omezení, protože ne všichni zavraždění jezuité jsou hned považováni za mučedníky. Tak stojíme před otázkou, co to vlastně mučednictví je a co tím církev míní, když mluví o někom jako o mučedníkovi.

Mučednictví jako apel

Řecké slovo *martyrion* překládané jako „mučednictví“ doslova znamená „svědectví“ nebo „svědectví krve“. Tento základní význam si během dějin uchovalo dodnes, přesto se ale při církevních procesech blahořečení a svatořečení stále více upřesňují podmínky, aby někdo mohl být za mučedníka označen ve smyslu církve. Tak již ve 3. století teolog Origenes tvrdil, že každého, kdo slovem

nebo skutky vydává svědectví pravdě a nějakým způsobem se staví na její stranu, je třeba plným právem označovat za martyra (svědka). Zároveň však také konstatuje, že na společenství křesťanů udělala zvláštní dojem stálost těch, kdo bojovali pro pravdu a ctnosti až ke smrti, a že je tedy slovo martyr (mučedník) používáno v pravém a vlastním smyslu jen pro ty, kdo prolitím krve vydali svědectví o tajemstvích víry. To znamená, že již Origenes omezil užívání výrazu martyr na „svědky krve“.

Dnes církev mluví o mučedníkovi jen tehdy, když jsou opravdu splněny tři podstatné podmínky: 1) věřící musí být opravdu zavražděn nebo zemřít na následky mučení nebo záměrného týrání; 2) k pronásledování musí dojít z nenávisti k víře nebo proti podstatné ctnosti; 3) věřící musí jednat s vědomím, že ho může jeho chování stát život. Později se budou snažit význam těchto tří měřítek, které tvoří hlavní předmět procesu blahořečení, ilustrovat na základě několika příkladů.

Tyto tři podmínky také posloužily jako rozhodující při sestavování martyrologia 20. století, kdo má do něho být zařazen, a kdo již nikoliv. Přísné použití těchto měřítek při sestavování martyrologia kupodivu nebrání tomu, aby bylo možné pro každého z dále uvedených jezuitů zahájit proces blahořečení. Důvodem, proč k tomu dochází relativně zřídka, nejsou ani tak uvedená krité-

P. Miguel Pro SJ před popravou († 1927)
(Foto archiv)

ria, nýbrž spíše aspekty, nad nimiž je nutno se zamyslet při zahájení beatifikačního či kanonizačního procesu.

Dříve než se pokusím představit první přehled seznamu jezuitských mučedníků 20. století, zdá se mi dobré ještě jednou si položit otázku o mučednících všeobecněji, totiž proč je pro nás důležité se mučedníky zabývat a co se tím může nebo má ozřejmit.

Kdykoliv se hlouběji a vážně zabýváme životem a smrtí mučedníků, konfrontuje nás to se skutečností lidské zloby a podlosti. Před oči se

nám stává úděs a skandál hříchu, zavraždění spravedlivých a nevinných lidí. Nechápeme-li tuto skutečnost jen jako cosi minulého, ale poznáváme v tom současnou skutečnost, stane se to pro nás otázkou a výzvou. Vyjádřil to Jan Pavel II. během své návštěvy Rakouska v roce 1988, kde 14. června promluvil v koncentračním táboře Mauthausen k těm, kdo přežili hrůzy koncentráku. Otázky, které jim kladl, jsou koneckonců otázky položené nám všem – anebo by aspoň měly být otázkami pro nás všechny.

Vyzýval v nich k tomu, abychom naslouchali svědectví obětí a mučedníků, aby neupadlo v zapomenutí „peklo“, jemuž byli vystaveni. Tímto způsobem nám mučedníci nejen nově a živěji ozřejmují celou ošklivost a skandál hříchu, nýbrž zároveň vydatávají uprostřed všeho zla svědectví o lásce, která přesahuje hřích a přemáhá jej a vítězí nad ním. Život, utrpení a smrt mučedníků nejenže v různých dobách a okolnostech zpřítomňují skutečnost života Ježíše Krista, a jsou tak svědectvím křesťanské oddanosti, nýbrž i pro toho, kdo se tím zabývá, se stávají otázkou, jak ji formuloval Jan Pavel II.: „Jakým směrem se má Evropa a lidstvo vyvíjet po Auschwitzu a po Mauthausenu? Jakým by měl být člověk a jakými generace lidí, které žijí poznamenány touto velkou porážkou lidstva? Jaký by měl být člověk a co by měl od sebe vyžadovat?“

Přehled jezuitského martyrologia 20. století

Než se pokusím trochu blíže představit svědectví jednotlivých jezuitských mučedníků, rád bych předložil krátký sumární přehled o zmíněném „jezuitském martyrologiu 20. století“.

Seznam mučedníků začíná obětmi rasové nenávisti a nepřátelství k cizincům hned na počátku století, jemuž padlo za oběť při vzbouření boxerů v Číně vedle více než 23 000 Číňanů také mnoho cizinců; mezi nimi byli v roce 1900 a 1901 také čtyři jezuitští misionáři P. Léon Ignace Mangin, P. Modeste Andlauer, P. Rémi Osoré a P. Paul Denn. Protože byli již v roce 1955 blahorečeni a 1. října 2000 Janem Pavlem II. svatořečeni, tvoří zároveň rámec celého martyrologia 20. století – stojí tak na jeho počátku i na jeho konci.

Při útoku jednotek režimu „mladí Turci“ na Arménce v době první světové války (1915–16) byli také jako oběti rasové nenávisti zabiti dva naši spolubratři, jeden kněz a druhý bratr laik. Připomínají nám tak genocidu, která byla spáchána na Arméncích.

Protináboženské pronásledování dostalo svou nejznámější oběť v mexickém jezuitovi P. Miguelovi Pro, který byl falešně obviněn z účasti na atentátu, ve skutečnosti především proto, že to byl kněz. Byl zatčen a pak náramně rychle bez soudního procesu 23. listopadu 1927 v hlavním městě Mexiku zastřelen. K jeho blahorečení došlo v roce 1988.

V následujících desetiletích mezi lety 1932–1946 nechal komunistický režim v Číně „zmizet“ zcela jistě 11 až 15 jezuitů. Ve Španělsku dosáhlo pronásledování rozměrů tragédie. Jen v době mezi létem 1936 a jarem 1938 zemřelo 122 jezuitů a celkový počet obětí by byl asi daleko vyšší, kdyby nebylo Tovaryšstvo Ježíšovo už v roce 1932 vypovězeno ze země – především profesori a scholastikové (jezuité ve formaci) pobývali v cizině. P. Tomás Sitjar a 10 druhů bylo blahorečeno 11. března 2001 ve Valencii, pro dalších 44 španělských mučedníků byl zahájen proces blahorečení.

Nacisté „zlikvidovali“ 82 jezuitů – Poláky, Němce, Rakušany, Čechy,

Slováky, Slovincy, Francouze a Holanďany. Mezi nejznámější svědky víry v boji proti národnímu socialismu patří jistě P. Alfred Delp. Z rakouského pohledu je třeba uvést P. Johanna Schwingshackla a P. Johanna Steinemyera, jakož i P. Aloise Grimma, který působil v koleji Stella Matutina ve Feldkirchu. Krev mnoha těchto mučedníků tekla v lágrech Dachau a Auschwitz. Proces blahorečení byl zahájen pouze pro 17 spolubratří z Polska, největší skupinu nacistických mučedníků. Další proces se připravuje u slovenského novice Tomáše Munka. Japonci dokázali ve svých koncentračních lágrech zabít dalších 23 spolubratří – tři Kanadřany v Číně, třináct Holanďanů

P. Ignacio Ellacuría SJ († 1989)
(Foto archiv)

v Indonésii a sedm Španělů v Mikronésii.

Po druhé světové válce to byly komunistické režimy v Číně, Sovětském svazu a v zemích jejich spojenců za železnou oponou, které zabily mnoho kněží a řeholníků nebo je nechaly zmizet beze stop. Bezpečně se ví o 44 jezuitách, z nichž někteří byli úděsným způsobem zavražděni – třináct v Číně, deset v Polsku, pět v Albánii a sedm v Jugoslávii. Pro tři albánské jezuitské mučedníky – P. Giovanna Faustiho, P. Daniela Dajaniho a br. Gjona Pantaliju, kteří byli zavražděni v letech 1946–1947 – byl nedávno zahájen proces blahořečení.

Od poloviny šedesátých let rychle přibývaly ve světě, ale zvláště v Latinské Americe, totalitní režimy s protikomunistickou ideologií. Často pak vydávaly hlas katolíků usilujících o spravedlnost za marxistickou infiltraci do církve a zneužívaly tuto záminku, aby odstranily, tj. zabily četné řeholníky a laiky. Jeden jezuita byl zabit na Filipínách a třináct v Latinské Americe, sedm jen v El Salvadoru. P. Rutilio Grande García byl zabit už v roce 1977, dalších šest pak bylo zastřeleno spolu se dvěma ženami 16. listopadu 1989 – P. Ignacio Ellacuria, P. Amado Lopez, P. Joaquín Lopez, P. Ignacio Martin, P. Segundo Montes a P. Juan Ramón Moreno.

Poslední léta 20. století se vyznačovala rasistickým či nacionalistick-

Novic Tomáš Munk SJ († 1945)
(Foto archiv)

kým násilím. Sedmnáct jezuitů padlo za obětí těmto příčinám, sedm z nich v Zimbabwe a tři ve Rwandě. Mezi zavražděnými v Zimbabwe jsou tři němečtí jezuitští misionáři – P. Gregor Richert a br. Bernhard Lisson, kteří byli zastřeleni 27. června 1978, a P. Gerhard Pieper po šesti měsících na svátek sv. Štěpána. Dalších dvanáct obětí připisuje Asie – čtyři zemřeli v Libanonu, pět v Indii, po jednom na Srí Lance, v Kambodži a na Východním Timoru. Posledním jezuitským mučedníkem 20. století byl P. Karl Albrecht z Allgäu. Čtyřicet let působil v misi v Indonésii a nakonec byl ředitelem Jezuitské služby pro uprchlíky (JRS) z Východního Timoru, když byl večer 11. září 1999 zastřelen v Dillí.

*Anton Witwer SJ
Přeložil Josef Koláček SJ
(Dokončení příště)*

Křehká vyznání filozofa

Jezuita Karel Říha, který je českému čtenáři znám především jako autor a překladatel filozofických a teologických spisů, ve své nové publikaci odkrývá své literární nadání a velmi osobní prožitky. Kniha *Hledání středu* obsahuje statě, které vznikly v průběhu celého autora života, od roku 1943 až do současnosti. Nacházíme zde texty hraničící s poezií, které se pomocí velkého množství metafor snaží uchovat ty nejdůležitější zkušenosti. A to jak okamžiky prosvětlené duchovními útechami, tak také časy vnitřních úzkostí, napětí a bolestného tápání.

Kniha je rozdělena do tří celků. Úvodní oddíl První setkání shrnuje krátké lyrické prózy, druhý, nazvaný stejně jako celá kniha, nabízí několik meditací a teologicko-spirituálních zamyšlení, a závěrečná část *Osud a volba* několika ohlédnutími za důležitými událostmi dokumentuje autorovu životní volbu a směr jeho filozofického myšlení.

Navzdory rozmanitosti jednotlivých statí působí celý opus celistvě, zřejmě i díky pečlivě odvedené práci editorky Daniely Iwashity. Pozoruhodnou publikaci dokreslují duchovně orientovaná díla výtvarníka Ludvíka Kolka. Ten proslul především

Karel Říha

Hledání středu

Svitavy, Trinitas 2010, 111 s.

ISBN 978-80-86885-53-7

svými čistě abstraktními obrazy, v Říhově knize však máme možnost poznat i jeho méně známou figurativní tvorbu.

Kniha přináší především cenný vhled do intimních sfér autorova duchovního, lidského a myšlenkového hledání, které byly českému čtenáři dosud skryty a prosvítaly jen tu a tam v některých dosud zveřejněných Říhových pracích. Některé pasáže jsou ovšem pro svou poetizující povahu poměrně náročné a vyžadují od čtenáře velkou míru empatie. Jen tak docení autorovy subtilní popisy duchovních prožitků a myšlenkových výletů.

Jan Regner SJ

Zprávy

Praha

■ Redaktorka Martina Mašková si do svátečního studia Rádía Česko v neděli 26. prosince 2010 těsně po půl čtvrté odpoledne pozvala jezuitského astrofyzika Pavla Gábora, který se věnuje výzkumu exoplanet. Řeč byla nejen o exoplanetách a mimozemském životě, ale i o urychlovači v CERNu, vánoční hvězdě či cílech činnosti Vatikánské observatoře.

■ Bezmála stovka pozvaných hostů si nenechala 13. ledna ujít slavnostní prezentaci rozsáhlé dvousvazkové publikace *Bohemia Jesuitica 1556–2006* v reprezentačních prostorách Karolina. Vyšla v Nakladatelství Karolinum a je dosud nejobsáhlejším kompendiem o působení jezuitského řádu na našem území. Tento vydavatelský počín je velkoryse pojatým sborníkem ke stejnojmenné vědecké konferenci, která v dubnu 2006 proběhla na půdě Katolické teologické fakulty UK.

Brno

■ Do rukou českého provinciála Františka Hylmara složil své slavné sliby v sobotu 19. března o slavnosti sv. Josefa při polední mši svaté v kostele Nanebevzetí Panny Marie dlouholetý brněnský studentský kaplan Josef Stuchlý.

Kolín

■ Na sklonku roku 2010 navázali mladší jezuité před posledními sliby na dlouholetou tradici a sjeli se mezi vánočními svátky a Novým rokem do bývalého noviciátního domu v Kolíně. Hlavním organizátorem byl studijní prefekt české provincie Petr Kolář. Na setkání nechyběl ani český provinciál František Hylmar, který navrhl letošní kolínskou akci koncipovat jako setkání s některými exjezuitu. Hlavním hostem byl filozof a politický komentátor Michal Hauser z Filozofického ústavu Akademie věd ČR, který sám kdysi prošel jezuitským noviciátem a jenž na setkání nastínil svůj kritický pohled na současnou společnost.

Svatý Hostýn

■ Pětiměsíční rekonstrukce mariánské baziliky na Svatém Hostýně, která stála okolo osmi milionů korun, byla úspěšně dokončena. Slavnostní otevření baziliky se uskutečnilo 20. března. Náklady na opravy přitom nebyly financovány z grantů či dotací, ale jsou zcela hrazeny z darů a sbírek.

Nejnákladnější byla oprava letité dlažby. Nová podlaha je vyhřívána, čímž se podařilo teplotu v bazilice v zimních měsících dostat nad nulu. Část finančních prostředků bylo nut-

né vydat na izolaci, zateplení půdních prostor či elektroinstalaci. Na své místo se též vrátila zrestaurovaná socha svatohostýnské madony. Dřevěná plastika, pocházející z poloviny 19. století, byla totiž vážně napadena červotočem. V bazilice také archeologové odkryli vzácnou šachovnicovou dlažbu a byly nalezeny i dvě staré mince.

Ružomberok

■ Na začátku února převzal službu magistra noviců Jan Adamík SJ, který střídá ve funkci Vojtěcha Suchého SJ. Ve společném slovensko-českém noviciátu v Ružomberku jsou v současné době dva čeští novicové – už druhým rokem Jiří Hebron, naopak nováčkem je Petr Hruška, který začal svůj noviciát v listopadu minulého roku. Společně s ním jsou v prvním roce noviciátu další čtyři slovenští novicové.

Vatikán

■ Na dvou únorových generálních audiencích se papež Benedikt XVI. ve své katechezi věnoval dvěma postavám jezuitského řádu. Nejprve 9. února pohovořil o apoštolu Německa a učiteli církve, svatém Petru Kanisiovi. Papež ve své promluvě mj. připomněl práci tohoto učitele církve na novém katechizmu a též, že ve střední Evropě založil hustou síť jezuitských komunit a kolejí, které byly opěrnými body pro začínající katolickou reformu. V závěrečné části své promluvy se nakonec zabýval jeho spiritualitou a na jednom z Ka-

nisiových deníkových zápisů poukázal na jeho hluboké osobní přátelství s Ježíšem.

Při generální audienci 23. února se Benedikt XVI. zase věnoval svatému Robertu Bellarminovi. Tento kardinál byl jednou z nejvýznamnějších postav období po tridentském koncilu a katolické reformace. Papež zdůraznil, že zvláště „jeho Kontroverze jsou doposud platným opěrným bodem pro katolickou eklesologii v otázkách Zjevení, povahy církve, svátostí a teologické antropologie“. Benedikt XVI. označil sv. Roberta Bellarmina také za muže hluboké modlitby, která je zaměřena k Bohu a jeho dobrotě.

Washington

■ „Vraťme laiky do kardinálského kolegia, ať znovu radí papeži a vybírají jeho nástupce,“ navrhuje jezuitský týdeník *America*. Jeho redakce vyzývá k reflexi nad tím, jak mohou dnes laici pomáhat církevní správě.

Kromě uvedené provokativní hypotézy představují američtí jezuité ještě dva další, realističtější návrhy. První se týká praxe v místních církvích. Doporučují, aby biskupové mezi své nejbližší poradce a spolupracovníky vybírali častěji laiky. Druhým návrhem je založení světové rady laických katolíků. Rada by byla jakousi protiváhou kardinálského kolegia a mezi její kompetence by patřil např. dohled nad vatikánskými úřady, poskytování rad papeži a podíl na volbě jeho nástupce.

Jubilea

P. Antonín Vedral	Praha	26. 6.	40 let kněžství
P. Josef Tichý	Kolín	26. 6.	35 let kněžství
P. František Brázdil	Olomouc	28. 6.	25 let kněžství
P. Jan Adamík	Ružomberok	21. 4.	10 let kněžství
P. Petr Přádka	Velehrad	16. 4.	50 let

Srdečně blahopřejeme

Seznam podporovatelů od 3. prosince 2010 do 25. března 2011

Sestry Římské unie řádu sv. Voršily VDF, Jiřetín pod Jedlovou; Ladislav Hrdinka, Brno; Dr. Antonín Čech, Zlín; Zdenka Vojtková, Staré Město u Uherského Hradiště; Jiří Liška; Marta Pavlu, Lomnice u Tišnova; Miroslav Dušek; Irena Mlejnková; RNDr. Vladimír Navrátil, Olomouc; Ing. Ladislav Nosek, Jihlava; Vít Kuběna; Nadace Dobré dílo sester sv. Karla Boromejského, Praha; Jindřich Rajnoch, Praha; Ing. František Jaroš, Praha; Eva Michálková; PhDr. Ivan Kania, Brno; Jana Sniehotová, Rychaltice; FRAK a synové, Dlouhá Loučka; Smutný, Brno; Stanislav Vyoral; Vlasta Brázdová, Brno; Adolf Faifer, Červený Kostelec; Karel Polášek, Ostrava; Milada Schneiderková; Renata Štolbová Klogner, Dobrá Voda u Českých Budějovic; MUDr. Jan Kulhánek, Moravany u Brna; Daniel Kolář, Velká Losenice; Libor Galatík, Praha; Jiří Bouška, Praha; Zdena Navrátilová, Nový Bydžov; Josef Loub, Praha; RNDr. Věra Mášková, Praha; Eliška Ludvíková, Praha; Miroslava Šterbová, Třebechovice pod Orebem; Ludmila Vitteková; Ladislava Vavřínová, Týnec nad Labem; Mirko Kudrna; Slávka Bulíková, Praha; Jaroslava Valová, Věrovaň; Frankovi, Zábřeh na Moravě; Česká provincie Congregatio Jesu, Štěrkeň; Zdenka Cíafaková, Třinec; Ladislav Marek; Milan Pilát; Marta Chalupníková; Mgr. Naděžda Levová; Václav Knap; Anna Kubíková, Tvrdonice; Jaroslav Eliáš, Praha; Alen Střílková; Česká provincie SSJ; Andryšek, Praha; Josef Mikulencák, Valašská Polanka; Jarmila Musilová, Liberec; RNDr. Anna Sekaninová, Brno; Lumír Volný; Šánělová, Praha; Marie Boothová, Kopřivnice; Roman Jurečka; Ing. Milan Němec, Ostrava-Zábřeh; Alena Dudychová.

Všem dárcům upřímně děkujeme